Ч. 55 (13.294). Львів, понеділок 6. березня 1933. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Промисл і орґанізація фінансових установ.

Нинішне наше господарське життя найкраще окреслити ось як: живемо у стадії творчих господарських перетворень. Гляньмо лише довкруги. Село, те колись затуркане, забуте село, виходить із свого пасивного затиша до активної ролі. Воно починає переймати у свої руки торгівлю, шукати праці у домашньому промислі, який має заступити дорогі промислові вироби. Воно крок за кроком упромисловлюється. Зростає і кріпшає також боротьба за здобування міста через наплив свідомого елементу з сіл. Тут знову організується наш ремісничий стан, творяться кадри початкуючих промисловців, кріпшають наші інжинірські сили і підходять щораз більше до продукційних підприємств. Обережно, крок за кроком являються проблиски винахідчивости, навіть можна стрінутись з патентами українців. Беруться до практичних професій одиниці споміж тих кадрів, ще недавніх урядовців, яких доля викинула з урядничих посад на смітник безробіття. За ними поступає та доростаюча молодь, що виходить із всіляких шкіл до високих включно. І треба з признанням піднести, що наша преса раз-ураз посвячує щораз більше місця господарським питанням та зокрема в останніх часах дуже занялась питанням розбудови міст. Статті в „Ділі“ д-ра С. Демидчука „А міста таки треба здобувати“ та інж. Гнатюка „Боротьба за місто“ є правильним підходом до бажань загалу.

Цікаво теж, що часто чуємо вже голоси невдоволення, що поступ ще за малий. Хотілось би бачити нашого Батю, якщо не Форда, оглядати наші власні фабричні комини, обхопленою всю ту продукцію, якої у нас ще немає та якої наш нарід потребує. Теоретичні міркування та розмови йдуть на ці теми, як доказ, що розбудилася у нас життєва енерґія для господарських справ.

Очевидно не може цей перестрій іти з таким розгоном, якби ми собі цього бажали. Навіть у нормальних часах господарство не знає скоків а щож казати у сьогоднішніх часах заломань та крахів?! Громадянство обмежується у видатках, шукає найдешевшого, дарма, що найгіршого товару та залюбки купує у покутних продуцентів та торговців, які оминають скарбові власти й розносять товар по домах. Ця конкуренція є для солідних ремісників, промисловців і купців страшна. Значить, нелегко початкуючому добуватись наверх саме тепер, всупереч деяким теоретикам, яким воно видається легким завданням, бо мовляв, при упадках чужих підприємств творяться на наших землях вільні місця, лише „занятиб їх“, гейби „підняти з землі“.

Не легко це ще й тому, бо ще в нас обмаль практичних підприємств для вишколювання нових кадрів будь у домашньому промислі, ремеслі, чи в фабр. промислі, нема сіти фахових шкіл та зорґанізованого закупу сирівців і збуту виробів, так як це є наприклад у жидів. І нелегко теж конкурувати з жидами, яких біда притискає не менше ніж нас. Їх вроджений і вишколений хист до купецтва, їх звязки, знання місцевих та заграничних джерел, їх самопоміч і кредитові спроможности є майже непереможною силою. Польська статистика виказує*), що у Польщі 79,7 відсотків торговельних підприємств є у жидівських руках, на українських землях у Польщі є їх значно більше, бо ось у львівському воєвідстві 88.7 відс., у станиславівському і тернопільському 94,5, у волинському 94,2, а в поліському аж 94,8. Решта припадає на християн, але скільки між ними є українців, статистика цього не каже. Також дуже велика участь жидів у ремісничо-промислових підприємствах. В останніх роках мусіло у них через крізу та етатистичну політику уряду прийти поважне пересунення, але численні жиди, які щезли з виказів зареєстрованих підприємців, перейшли на виказ т. зв. пасивних і живуть та працюють між нашим населенням далі. Незавидне їх положення. Тому не диво, що їх боротьба за збереження свого стану посідання дуже напружена так у торговлі, як і в промислі. Ясно, що серед таких обставин, а в добавку при звичці людей купувати у старих своїх доставців, важко йти нашому початкуючому підприємцеві на господарський бій, а ще важче задовольнити бажання тих, що хотять бачити ще більший „розмах“.

Великого діла доконує кооперація. Не лише тим, що стає дійсним регулятором цін, чи сторожем проти визиску, але сповняє завдання учителя організованої праці і практичного життя. Неодин кооперативний робітник, скориставши з добутої практики, пробує потім заложити своє власне підприємство на селі чи в місті.

Самочинне, просто стихійне організування українського ремісництва у Тов. „Зоря“ та у філіях, без ніякої майже спонуки і допомоги від якихнебудь чинників зпоза ремісничого стану, ідея власних цехів, це безумовно відрадні прояви, які і заслуговують на моральну підтримку цілого громадянства.

Не достає у цих переображеннях одного чинника, і то такого, який для господарських змагань є необхідний, а саме належної сіти кредитових установ, та легко приступного гроша для обороту. Одинокий Земельний Банк, а далі 341 кооперативних кредитових повітових та місцевих орґанізацій з Центробанком на чолі на приблизно 6.000 наших громад на всіх українських землях у Польщі, це надто ще велика мізерія навіть при нашому господарському житті. А повинні вони бути у кожному селі. Просто зі свічкою в руках треба шукати наших кредитових установ призначених спеціяльно для нашого промислового та торговельного світа. Також нема ще досі промислового та торговельного банку. На цих ділянках ми досі важко грішимо. Отсі завдання розбудови фінансових установ стають тим більш пекучим питанням, чим більше ростуть підприємства. Тому, коли хочемо облекшити і приспішити можливости розвитку промислу і торговлі, коли хочемо, щоби не заломилась розбуджена в цьому напрямі енерґія, коли не хочемо, щоби наші національні грошеві засоби відпливали до чужих кас, що помагають зусиллям, зверненим проти нас, або до приватних рук, таких сьогодні непевних, чи щоби не лежали марно дома, але щоби наш гріш сповняв свою національно-господарську ролю, — то мусимо змобілізувати його основуванням кредитових установ.

Інж. М. Творидло.

*) Гляди: Роман Рибарський: „Przyszłość gospodarcza Polski“. — Це книжка яка заслуговує на те щоби запізнатися з нею.

„Цісарство Сходячого Сонця“.

Дві політичні партії. — Зміни кабінетів. — Впливи маринарки. — Атентати й террор. — Традиція внутрішньої боротьби. — Рух за відродежнням монархії. — Манджурія — обіцяною землею. —

Ця стаття складена з уривків статті п. н. *„Елементи внутрішньої ситуації Японії“* п. Я. З. за 3—4 числа поважного варшавського журналу „Вехуд“, присвяченого виключно проблемам Сходу. — *Ред.*

У книзі історії світа Цісарство Сходячого Сонця знову — після розмірно довної тишини, яка запанувала на Далекому Сході від битви під Цушімою — записує кровю своїх вояків нові сторінки, які перед Европою і Америкою стверджують наростання закордонно-експанзивної сили, що послідовно реалізує великодержавницький гін свого народу. А проте відгуки револьверових стрілів і бомб, які впродовж останніх літ лунають щораз частіше на вулицях Токіо, вказують, що розвиток внутрішніх подій Японії іде крізь важкі пароксизми.

Рівновага її внутрішньої політики залежить від укладу сил двох великих політичних партій в японському парляменті: *Мінсеіто* (ліберали) і *Сеюкаі* (консерватисти). Інші дрібні партії не грають поважної ролі; м. ін. робітнича партія має дещо впливу динамікою революційної агітації на деякі кола університетської молоді та робітничого пролетаріяту. Названі обі великі партії, супроти яких европейське поняття лібералізму й консерватизму треба стосувати лише з великими застереженнями, переймали по черзі владу, залежно від укладу сил у парляменті.

Отже на перший погляд політичне життя Японії пливе ніби природними двома річищами. Однак не слід забувати, що вона ввійшла в орбіту впливів західної цивілізації, котрої духом є конституційний парляментаризм, щойно в 1869. році. Під цим кутом треба теж аналізувати внутрішні японські відносини. Передовсім програмові різниці обох партій: Сеюкаі репрезентує інтереси земельних власників, домагається звишки цін на хліборобські продукти та політики „сильної руки“ у Китаю, щоби забезпечити там у цілій ширині господарські інтереси Японії. Мінсеіто, що повстала через розлім у партії Сеюкаі та через злуку інших партій, домагається редукції бюджету, податкової реформи і більш примирюючого курсу супроти Китаю. Справи армії і маринарки, як також остаточні рішення у справах закордонної політики, є виключені поза партійних впливів та застережені монархові.

З останніх чотирьох років парляментарні уряди мінялися в Японії досить швидко. Вибори в 1928 році дали для Сеюкаі 283 мандатів, для Мінсеїто 171, Робітничів Партії 7; у висліді тих виборів уряд склав лідер Сеюкаі барон Танака. У виборах 1930 року побіду віднесло Мінсеїто: Сеюкаі 171 манд., Мінсеїто 273, Робітнича Партія 5, радикали 3, міщани 6, незалежні 5. Приходить до голосу кабінет Мінсеїто з лідером партії Юко Гамаґучі на чолі та дипльоматом бароном Шідеґаро як міністром закордонних справ. Цей кабінет відразу зайняв виразне становище у закордонній політиці: порозуміння мировими засобами з сусідами Японії.

Перші хмари на обрії того кабінету появилися підчас морської конференції у Льондоні (весна 1930). Японські делеґати були в краю гостро атаковані за їх компромісове становище, яке — на думку опозиції — могло позбавити Японію потрібної оборонної сили на морю. На тому тлі щораз яскравіше почала зарисовуватись роля Воєнної Маринарки. Це явище вимагає особливої уваги, щоби зрозуміти події останніх місяців. Японська маринарка має у своїх рядах цвіт патріотичної інтеліґенції, людей освічених та ініціятивних, які мають амбіцію впливати на політичну долю краю. Серед згаданої опозиції висунулися на чоло два прізвища, згодом всім відомі: адмірала Като, члена Найвищої Воєнної Ради, та барона Гірануму, віцепрезидента Прибічної Ради Цісаря.

Уряд старався бути послідовний, беручи на себе відповідальність за висліди льондонської конференції. Спротив маринарки грозив щораз поважнішими наслідками, тим більше, що згідно з японськими правами військовим або морським міністром може бути ґенерал чи адмірал в активній службі. Всупереч опінії армії чи фльоти ледви чи який військовий відважився би прийняти становище в уряді. Коли загострився китайсько-японський конфлікт і наспіли вістки про наступ японських військ у Манджурії та про експедицію до Шангаю, появилися поголоски, що та акція є самостійним ділом армії і фльоти. Може й були ті поголоски перебільшені, а проте безумовно грав там ролю натиск військових кол, який у специфічний спосіб зазначується в Японії. Наслідком того позиція уряду після двох-літньої політики компромісів стала надзвичайно важкою. Однак скрайні націоналістичні кола не обмежились лише до парляментарної боротьби. Під кулями фанатика впали премієр Юко Гамаґуші і міністр фінансів Інуаі. На проскрипційних лістах, найдених серед замаховців у Токіо, находилось і назвисько бар. Шідеґари.

У наслідку тих атентатів подались до димісії усі інші — що остали при життi — члени кабінету Мінсеїто і прийшов до влади кабінет Сеюкаі. На чолі японських військ у Шангаю став ґен. Шіракава, б. військовий міністр у попереднім кабінеті Сеюкаі (помер у травні мин. року наслідком ран з китайського атентату, доконаного на японських достойників у Шангаю 29. IV. 1932). Новий японський уряд рішив послідовно перевести свою манджурську програму та зайняв у Женеві рішуче становище супроти всіх примирюючих спроб Ліґи Націй.

Однак терористична хвиля не улягла. Атентатчики вбили барона Такуму Дана, директора банково-промислового концерну Мітсуі. Щойно багато пізніше вийшло на верх, що барон Такума Дан брав участь у сильній пресії фінансових кол на уряд, щоби обмежити непосильні видатки на надзвичайно коштовні стратеґічні акції. Цей атентат був гаслом для нових терористичних актів. 15. травня мин. року, коли уряд рішив відкликати війська з Шангаю, кільканацять молодих старшин і вихованків військових шкіл вдерлося до кабінету голови ради міністрів і вбило градом куль 78-літнього премієра Інукаі, голову партії Сеюкаі. Того самого дня інші замаховці кинули бомбу на резиденцію канцлера фінансів ґрафа Макіно, на Державний Банк, на банк Мітсубізі. Вбивники розкинули летючки „Геть з фінансовою оліґархією і привілеями кляс! Не належимо ані до правиці ані до лівиці. Жадаємо привернути монаршу владу“.

Для зрозуміння психіки вбивників, які самі віддались у руки влади, та внутрішнього „сенсу“ тих атентатів, треба тямити, що вся історія Японії це хроніка безконечної внутрішньої боротьби. Війни із зовнішнім ворогом почались щойно з 1869 року. Февдальний устрій, якого головною чеснотою є льояльність васаля супроти сенїора та який витворив поняття клянового патріотизму, так глибоко вріс в душу японця, що досі відзивається сильним відгуком. Та традиція суворих боїв з внутрішнім ворогом — інколи уровним — є єдиним оправданям убивників Інукаі. Адже в початках XVIII. ст. 47 лицарів з пімсти вбило шефа ворожого кляну. Після виконання присуду всі доконали спільного гаракірі. Їх память по нині оточують глибоким пієтизмом.

Старенький вожд патріотичної партії Сеюкаі впав жертвою шаленої господарської кризи. Японський промисл станув над берігом пропасти. Бойкот яп. товарів у Китаю ще дужче кризу поглибив. Безробіття обхопило пролєтаріят і інтеліґенцію. Еміґрацію зупинили чужинецькі заборони. Скасування золотої валюти не принесло сподіваних користей державному господарству, а зруйнувало чимало громадян.

На тлі тої ситуації Манджурія стала в очах японців обіцяною землею, яка єдина всилі міліони японців урятувати від нужди, підсилити яп. промисл бракуючим йому залізом, вуглем і т. д. Фінансові скандали й більшовицька пропаганда ще дужче розярили патріотичні сфери. Роздалися голоси, що треба зміцнити авторитет цісаря та перевести моральний, соціяльний і політичний переворот. Поворот до чеснот старих самураїв має стати шляхом до оздоровлення японської душі, надто вже змодернізованої і пройнятої европейським заходом.

На чолі нового уряду станув 74-літній адмірал Макото Саіто, герой рос.-яп. війни, пізніший морський міністр та двократний ґубернатор Кореї. В його кабінеті засіли представники обох партій: Мінсеїто і Сеюкаі. Уряд оперся одночасно на довіря армії і фльоти. Всеж перед ним станули були відразу величезні трудноці.

Події останніх місяців, які доказали незломну волю Японії виконати ту закордонно-політичну програму, яку вона вважає спасенням країни, стали теж доказом сили того останнього японського уряду. Вихід японських делеґатів із салі засідань Ліґи Націй та гук гармат на полях Джеголю звернув знову очі цілого світа на Далекий Схід, якого не можна розглядати очима европейця.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 6. БЕРЕЗНЯ 1933.

ПРОСПЕР МЕРІМЕ 4)

Таманго.

Перекладчик був людяний. Дав Таманґові тектурову табакирку і зажадав за те шість останніх невільників. Освободив їх з їхніх вил і дозволив їм іти, куди хотять. Вони зараз розбіглися на всі сторони, зажурені тим, як вернути до свого племени за двіста миль у глибині краю.

Тимчасом капітан попрощався з Таманґом і занявся тим, щоби якнайскорше заладувати свій набір. Не було би розумно лишатися довше на березі: могли появитися кружляки, а він хотів відплисти завтра. Зате Таманго положився на траві, в тіні, і заснув, щоби протверезитися від горілки.

Коли збудився, корабель був уже під вітрилами і плив униз рікою. Таманґо, очманілий ще від учорашнього пияцтва, кликнув на свою жінку Айшу. Відповіли йому, що вона мала нещастя попасти в його неласку і що він подарував її білому капітанові, який забрав її зі собою на поклад. Таманго, приголомшений такою вісткою, почав бити себе по голові, потім ухопив свою рушницю, а що ріка перед устям до моря робила богато закрутів, побіг навпростець найкоротшою дорогою до малої пристані, віддаленої на пів милі від устя. Там він сподівався найти човен, яким міг би доґнати корабель, затриманий у своїм ході закрутами ріки. Не помилився: дійсно мав ще час скочити в човен і доґнати корабель.

Леду здивувався, коли побачив його, але ще більше здивувався, коли Таманґо зажадав назад своєї жінки.

— Раз подароване ніхто не відбирає — відповів.

І обернувся до нього плечима.

Чорний налягав, зобовязуючися віддати частину предметів, яку дістав при виміні невільників. Капітан розсміявся; сказав, що Айша є дуже доброю жінкою і що хоче затримати її. Тоді бідний Таманґо почав виливати потоки сліз і видавати такі пронизливі оклики болю, як пацієнт при хірурґічній операції. То качався по покладі, взиваючи свою дорогу Айшу, то бив головою до дощок, якби хотів себе забити. Капітан, ні трохи не зворушений, показав йому беріґ, даючи знак, що вже час йому забиратися з корабля. Але Таманґо затявся. Жертвував уже навіть свої золоті еполєти, свою рушницю і шаблю. Все надармо.

Підчас тої розмови поручник „Надії“ сказав до капітана:

— Цієї ночі померло нам трьох невільників, маємо місце. Чому не забрати нам цього драбуґу, який сам варта більш як ті три?

Леду подумав собі, що за Таманґа дістав би добрих тисячу талярів; дальше, що подорож, яка заповідалася дуже дохідна для нього, буде ада-ється його останньою виправою; врешті, що його маєток уже заокруглений і тому, покидаючи торговлю невільниками, йому мало залежить на тім, чи лишить добру, чи злу славу на берегах Ґвінеї. Зрештою побережжа було пусте, а африканський войовник зовсім на його ласці. Треба було тільки відібрати йому зброю; бо було би небезпечно зачіпати його, доки був ще озброєний. Отже взяв від нього рушницю, ніби щоби оглянути її і запевнитися, чи вона варта стільки, що гарна Айша. Пробуючи курки, постарався, щоби струтити з пальника порох. Тимчасом поручник ніби випробовував шаблю; а коли в той спосіб уже розброїли Таманґа, два сильні морці кинулися на нього, перевернули на плечі і взялися до того, щоби його звязати. Чорний боронився по геройськи. Прохолонувши з першої несподіванки, без огляду на своє невигідне положення, довго боровся з двома морцями. Завдяки незвичайній силі йому вдалося врешті підвестися на ноги. Одним ударом пястука звалив на землю того, що душив його за шию; лишив кусень свого одягу в руках другого морця і як скажений кинувся на поручника, щоби відібрати йому свою шаблю. Цей рубнув його шаблею по голові. Рана була широка, але не глибока. Таманго упав ще раз. Миттю звязали йому сильно ноги і руки. Таманґо боронився, ревів з люти і кидався як дик зловлений у сіті; але коли побачив, що всякий опір даремний, замкнув очі і більше не рухався. Лише його сильний і швидкий віддих свідчив, що він ще живе.

— До чорта! — кликнув капітан Леду — чорні, яких він продав, сердечно всміються, як побачать його поміж собою. Цим разом вони признають, що є на світі Провидіння.

(Продовження буде.)

—o—

ГІТЛЄР ЛЕТИТЬ ПОНАД ПОЛЬЩЕЮ.

ВАРШАВА, 4. III. ПАТ. Німецький уряд за посередництвом свого посольства у Варшаві нотифікував польський уряд, що 4. березня ц. р. літаком Люфтганзи канцлер Німеччини Гітлер перелетить понад польською територією в дорозі до Кенігсбергу. Польський уряд приняв повищу нотифікацію до відома.

БЕРЛІН, 4. III. ПАТ. Гітлер прилетів нині передполуднем ок. год. 10. літаком із Гамбурґа. Після 1-годинного побуту канцлер відлетів до Кенігсбергу.

Війна в південній Америці.

ПАРИЖ, 4. III. ПАТ. З Асунціон повідомляють, що сенат уповажнив параґвайський уряд заповісти офіціяльно війну Болівії.

ЗАБОРОНЯТЬ ВИВОЗИТИ ЗОЛОТО ЗІ ЗЛ. ДЕРЖАВ.

ЛЬОНДОН, 4. III. ПАТ. З Вашинґтону повідомляють, що там відбулася нічю велика нарада між Розевелтом і Гувером при участи секретаря скарбу Мілса, Розевелтового дорадника проф. Молія, будучого секретаря скарбу Вудіна та директора Федерел Резерв Банку Меєра. Радили в справі банків. Конференція відбулася довірочно. Ніякого комунікату не видали. Кажуть, що Розевелт із Гувером розглядав можливість заборони вивозу золота та припинення виплати у золоті.

ЗАЧИНЕННЯ НЮЙОРСЬКОЇ БІРЖІ.

НЮ ЙОРК, 4. III. Ґубернатор стейту Ню Йорк після цілонічної наради з губернатором Федерел Резевр Банку оголосив банкову мораторію в цілому стейті Ню Йорк, починаючи від нині. Покищо мораторія потреває до 6. III. Зачинять мабуть і нюйорську грошеву та збіжеву біржу. Ґубернатор сказав, що надзвичайні зарядження, обмеження та мораторія оголошені в стільки стейтах, вчинили положення в Ню Йорку таким трудним, що треба було взятися радикальніших засобів.

НЮ ЙОРК, 4. III. Банки в Півн. Кароляйні та Вірджінії уповажнено обмежити стягання вкладок. Ґубернатор стейту Ровд Айленд оголосив одноденну мораторію.

ШИКАҐО, 4. III. Всі банки стейту Ілінойс від нині будуть зачинені до 8. III. Розпорядок торкається й усіх шикаґівських банків. За вісім днів після того як знову відчинять банки, вибирання вкладок обмежать до 5 прц.

НЮ ЙОРК, 4. II. ПАТ. Ґубернатор стейту Віомінґ обмежив вибирання банкових складок до 5 прц.

Японці осягнули свою ціль.

Занявши столицю Же-ге (Джеголю), Чен Дефу, японці стали панами цілої провінції і вже в найближчому часі поширять границі Манджурії прилученням здобутої провінції. Головний командант китайської армії маршал Чан-Сю-Ліян у звідомленні для нанкінського уряду стверджує, що ситуація зовсім безнадійна. Останню надію маршал Чан-Сю Ліян покладає на полк. Гайнца, німецького старшину, що є членом головного китайського штабу. Він хоче довести до отвертого бою, бо тільки таким способом можна би врятувати загрожені китайські позиції.

ТОКІО, 4. III. ПАТ. Багато мешканців Же-ґе втікло на південь. На основі японських інформацій китайські ґенерали Чан-Цао-Сіян і Ван-Фу-Лін покинули Же-ґе і подались до Пекіну. Японські війська заняли Тін-Чуан і посуваються дальше.

ЛЬОНДОН, 4. III. ПАТ. Минулої ночі японці після бомбової атаки з літаків приневолили китайців до втечі і заняли місто Же-ґе (Джеголь). Тим способом японці осягнули свою ціль.

ТОКІО, 4. III. ПАТ. Японські війська заняли місцевість Лін-Жу біля великого китайського муру.

КИТАЙЦІ УСТУПАЮТЬ

ПЕКІН, 4. III. ПАТ. Китайські війська після ост. успіхів японської армії масово уступають у південному напрямі та їдуть до просмику Гсі-Фень-Ков і Чі-Лінь-Ков, близько великого муру.

ТОКІО, 4. III. ПАТ. Відворот китайських військ із провінції Джеголь відбувається вповні. Розбиті китайські війська уступають до півн. Китаю ріжними переходами в китайськім мурі. Японці не стараються гнати їх поза мур, одначе приготовляються до заняття всіх проходів і гірських просмиків, щоби внеможливити китайським військам перехід. Просмик Лінков уже заняли

Економічний огляд.

Польська хроніка.

ЛІКВІДАЦІЯ ПОДАТКОВИХ ЗАЛЕГЛОСТЕЙ.

Постуляти купецтва, аби податкові залеглости скреслити і в той спосіб дозволити торговлі в Польщі випростувати спину після скинення цього тягару — мабуть близькі реалізації. До категорії залеглих податків вчислятимуть скарбові уряди податки незаплачені до 1. січня 1933 р. При ліквідації розглядатимуть докази критичної господарської ситуації в кожному підприємстві зокрема.

ВІДЧИНЕННЯ НОВОЇ ЗАЛІЗНИЧОЇ ЛІНІЇ ШЛЕСЬК-ҐДИНЯ.

Польська преса широко розписується про уруховлення „вуглевої маґістралі", підкреслюючи велике господарське значіння цього факту. Завдяки цій лінії Катовиці є тепер ближчі Ґдині на 100 км. Нова лінія довга на 552 км., її будова коштувала 270 міл. золотих, з чого біля половини позичили французи. Будучність покаже, чи експльоатація цієї залізничої лінії буде рентовна. Як відомо, Польща почала в останніх часах тратити своїх відборців вугля у північній Европі.

СХ. ГАЛИЧИНА І ПАТЕНТИ НА РІК 1933. — ТОРГОВЕЛЬНА МЕРЕЖА КОРЧИТЬСЯ.

Число купців у Польщі, що викупили промислові свідоцтва на цей рік, знову поважно зменшилось. Замітне, що це зменшення найповажніше діткнуло три сх.-галицькі воєвідства. В порівнанні з р. 1932 у львівському воєвідстві число патентів менше на 3.880 штук, у станиславівському на 1.030, у тернопільському на 437.

Світова хроніка.

ГОСПОДАРСЬКА ПРОГРАМА ГІТЛЄРИЗМУ.

Вся увага світу зосереджується тепер передовсім на двох справах: на збройному японсько-китайському конфлікті і на подіях у Німеччині. Велика реформаторська діяльність гітлерівців на всіх царинах — ця, що її покищо тільки заповідають, — порушить у неодному інтереси закордону. Особливо можна це сказати про господарство. Дехто думає, що німецькі національ-соціялісти ніколи не будуть настільки сильні, аби не потребували рахуватись із поглядами інших груп з національної правиці, особливо з фронтом капіталу. А відомо, що теперішні переможці є не тільки проти марксизму, але і проти капіталізму. Вони по зразкам італійського фашизму добро загалу ставлять на найвищий педестал. Добро особисте відграє у них підрядну ролю. З промов, які давніше виголошували гітлерівські діячі, можна сформувати їхню економічну програму в таких пунктах: 1) примус праці для всіх, 2) самовистарчальність, — німецька земля, мовляв, мусить дати все, що потрібне для вижився німецького народу, 3) обмеження імпорту до крайньої спроможности, 4) продукційна господарка залишається особистій ініціятиві, зате в банкових справах держава одиноко компетентна, 5) окремий ґріш для зміцнення внутрішньої продукції, 6) податків від будинків нема, зате є примус їхньої репарації. Вислід нинішніх виборів дасть відповідь на те, чи гітлєризм буде мати силу, аби зреалізувати свою програму, в цьому і господарську.

ПРОТИ ЗВИШКИ КУРСУ АНҐЛІЙСЬКОГО ФУНТА.

Фінансова кріза в Америці і втеча від доляра змушує анґлійський уряд бути на сторожі курсу фунта. Можливість звишки цього курсу небажана ані британському урядові ані торговельно-промисловим колам Анґлії. Уряд задумує піднести інтервенційний фонд із 150 на 500 міл. фунтів. Всупереч деяким надіям у фінансових кругах світа на те, що Анґлія небавком поверне до золотого стандарту, Чемберлен заявив, що такий поворот покищо недопустимий. Анґлія вяже відновлення золотої бази своєї валюти з воєнними довгами, себто з величиною уступок Америки в цій матерії.

БАНКОВА КРІЗА В АМЕРИЦІ. — ЩО БУДЕ З ДОЛЯРОМ?

Кожний день приносить з нового світу свіжі телеґрами, з яких видно, що започаткований в осідку автомобільного промислу, у Дітройті, льокальний крах банків виріс у поважний фінансовий хаос у цілих Злуч. Державах. Панічний обяв недовіря спричинив оголошення мораторії в більшости амер. стейтів, а після того прийшло замкнення кількох бірж, захитання курсу доляра і панічні настрої не лишень в Америці, але і в Европі. Мораторія була льогічним вислідом того, що банки заморозили вкладки дрібних щадників у ліберально роз даваних кредитах. Поважні знавці американських фінансових відносин твердять, що теперішній хаос не обнизить вартости доляра, бо цей хаос не торкнув великих банків, і що Злуч. Держави мають довволі ресурсів аби не допустити до заломання валюти. Це не тільки не лежить в інтересі держави, але викликало б поважні забурення в цілому господарському організмі Злуч. Держав. Чи повища думка згад. знавців є лишень засобом успокоєння умів, що теж в Европі міцно розгорячені, — годі сказати. Є загальна думка, що доляр тримається ще сяк-так завдяки тому, що Анґлія скуповує масами долярі, аби втримати свою валюту на низькому рівні.

В. Н-вич.

Дещо про працю над підношенням „приниженого маєстату".

(Надіслана стаття.)

Хоч для відповідальної провідної частини нашого народу по цей бік Збруча, призвичаєної від довгих років до парляментарних форм життя, цілком ясно, який державний устрій після більшовиків повинен повстати на українських землях, що входять нині до СРСР, але поважні дискусії на цю тему, дискусії академічні як по змісті, так і по формі, були завжди бажаними.

Не того, видно, хоче малесенька групка еміґрантів, що взялась скрізь, за всяку ціну та всякими способами пропаґувати творення монархії на Україні з п. П. Скоропадським як гетьманом на чолі. Акція цієї групи починає розвиватись і в краю.

Її впливи в краю малі, бо важко, щоб „Хліборобський Шлях" з дивним закликом „До згоди"!" якогось М. Грабини переробив когось з українців на монархіста. Та й несмачно читати, наприклад, таке речення: „Себто інакшими словами кажучи, панував погляд, що суверенність (верховна влада) **т. зв. народу** (Підкреслення наше. — Як. Т.) тільки"...

Або хіба не наївно виглядає там таке: „що ввесь свій запал, ідеалізм, досвід і знання, хочуть віддати важкій консервативній праці над піднесенням зараз приниженого Маєстату Української Нації". Чи той маєстат має підносити п. П. Скоропадський, що свій щоденник пише мовою московською? Невже у нікого з панів із „Хліборобського Шляху" не виринало питання, що це значить? Певно п. Скоропадський, бувший царський ґенерал, аристократ, знає ще й інші чужі мови, але щоденник свій пише мовою для нього мабуть найближчою, бо московською.

Ця московська мова у щоденнику не випадок! Ні! Розумів-же п. П. Скоропадський що щоденник пише для найближчого покоління, для історії. І хто знає, чи не хотів він дати до рук майбутнім московським історикам зайвий раз арґумент, що, мовляв, „українци отлічно понімают по русскі (по московському) і что даже гетьман Украіни П. Скоропадскій свой дневнік пісал по русскі". Все може бути... І невже таким чином він може піднести маєстат української нації?

Нема сумніву, що якби п. Скоропадський почував себе українським монархом, то не міг би він в одному місці своєї розмови з управителем канцелярії голови ради міністрів Мадярщини висловитись так: (цитую за щоденником п. Скоропадського) „іменно об етіх організаціях я только что Вам **докладивал**". (Підкреслення наше. — Як. Т.). А може це теж піднесення приниженого маєстату української нації?

Шкода, яку приносить акція прихильників п. Скоропадського за кордоном, велика. Не повертаючись до того, що вже було в „Ділі" з нагоди дивоглядних інформацій у журналі „The Investigator", пригляньмося, які неґативні наслідки може дати неправдива, побудована на возвеличуванні б. гетьмана Скоропадського, пропаґанда серед чужинців.

Найшвидше про журнал „The Investigator", заговорив ґенерал Денікін у ґазеті „Последнія Новості", ч. 4277. Пригадуючи про „карательні" експедиції, реквізиції та про стихійні повстання українських селян за фатального гетьманування п. Скоропадського, ген. Денікін чорним на білому доказує, що гетьман Скоропадський ні одного дня не бився з більшовиками та й що повалили його не більшовики, а самі-ж таки українці. Що-ж це за нарід український в уяві

чужинця, що зовсім недавно „вибрав“ собі
гетьмана, а потім так нагло його скинув!?
Це подібне на інформування чужинців од-
ним нашим професором, мабуть невільним при-
хильником гетьм. Скоропадського. В одному
журналі, призначеному для чужинців, цей про-
фесор пише: ...„але революційна жага знову
довела при кінці 1918-го року до перевороту.
Уряд гетьмана був скинений, а на його місце
вною стала... „Українська Народня Республи-
ка“. Що-ж це за нарід, питаємо ми вдруге, що
живе і ділає під впливом жаги!? Добра прола-
ганда!

По Денікінові озвався нинішній „мос-
ковський генерал-губернатор“ на Україні, тов.
Петровський. На одному із засідань останньої
сесії ВЦК-у він у дуже легковажній і жартобли-
вій формі говорив про зазіхання п. Скоропад-
ського на престол України, на підставі інфор-
мацій певно „The Investigator“-а. Чи так боять-
ся, справді, більшовики п. Скоропадського, що
згадують про нього аж на засіданні ВЦК-у?

Ні, та й ще раз, ні! Це тільки маневр, маневр,
щоби залякати підяремних українців, щоби
спараліжувати їх постійний опір більшовикам...
Не забувайте, мовляв, хто по нас може прийти.

Там, на українських землях, по той бік „ки-
тайського муру“, свідомість національної від-
рубности українського народу від московсько-
го так просякла у саму гущу народніх мас, а
економічне визискування України Москвою так
далося всім у знаки, що ми мабуть не помили-
мось, коли скажемо, що нині вже й деяка ча-
стина українських рядових комуністів у випад-
ку якоїсь завірюхи в середині СРСР, чи кон-
флікту назовні, сталаб вагатися у своїй вірі в
комунізм.

На Україні ще дуже памятають про Скоро-
падського і знають, що на Україну він прийшов
би з тим, щоб „біть без разбора“. Томуто для
застрашення підяремних українців і отих так
званих „ворогів з партійним білетом“ (є вже й
такі!) комуністи пригадали про п. П. Скоропад-
ського аж на засданні самого ВЦК-у. Як. Т.

Як то було у Вовчухах?

Жмут інформацій про події в двох селах горо децького повіту.

Вчорашній ПАТ повідомив, що в четвер 2. березня ц. р. кількавацятьох парубчаків із села Братковичі, пов. Городок Яг. напали на 3 мешканців сусіднього села Вовчухи. Нападені оборонилися вистрілами з револьверів, а у звязку з тим нападом арештовано 12 парубчаків із села Братковичі, яких передано до розпорядимости прокураторові.

По точно провіреним інформаціям справа представляється ось-як:

В неділю 26. лютого ц. р. уладила читальня „Просвіти“ у Вовчухах, городецького повіту, аматорську виставу. На виставу вибралася українська молодь із сусідніх сіл. В селі Вовчухах живуть українці й поляки по половині. Українці гуртуються в місцевій читальні „Просвіти“, яка завдяки свідомости та зорганізованій праці місцевих громадян розвиває гарну діяльність. З цієї діяльности невдоволені деякі місцеві поляки, в першу чергу громадський писар Врублевський. Він то став підюджувати „стшельців“ з Вовчух, щоби робили українцям всякі пакости, а також, щоби в дні 26. лютого не пустили української молоді із сусідніх сіл на виставу у Вовчухах. „Стшельци“ обставили того дня всі дороги, що ведуть до Вовчух. Коли надійшло кількох хлопців із сусідніх Браткович, вони стали їх проганяти. Одного з утікаючих братковичан, а саме Михайла Василіва с. Федька, побили до крови і розбили йому голову так, що втратив притомність, після чого непритомного перенесено до хати коваля Муляка.

Коли родина побитого Василіва зажадала інтервенції поліції, постерунковий обмежився до поради, щоби побитий пішов до лікаря і сам заскаржив напасників до суду. В суді зажадали 20 зол. кавції, якої побитий не мав.

Коли в найближчий четвер 2. ц. м. вертав з Городка до Вовчух командант „Стшельца“ у Вовчухах, Щепан Стись, 27-літній парубок, кількох парубчаків з Браткович пробували його задержати, щоби довідатися про причину побиття Василіва. Стись витягнув револьвер і віддав кілька стрілів. Стріли спричинили, що кількох людей пустилося за ним у погоню. Стись утік, а люди вернули спокійно домів.

В кілька годин пізніше зїхав до Браткович відділ поліції з комісарем поліції і командантом „Стшельца“ Стисьом на чолі і почали арештування. Арештовано 12 найсвідоміших хлопців і відвезено їх до Городка.

Тимчасом у Вовчухах зібрались вечором гуртки „стшельців“ і почали нападати на хати місцевих українців. Люди позамикалися по хатах і не впускали напасників до середини, одначе при заатакуванні хати дяка Миколи Бреня, побито тяжко його братанича Юрка Бреня.

На вістку про ці події інтервеніював у поліційної влади і в старостві посол д-р Ст. Біляк, щоби запевнили українському населенню Вовчух безпеку, що й влада обіцяла. 12 арештованих селян перебуває покищо дальше в арештах у Городку.

Чи прогібіція у Сполучених Державах загрожена?

Як перевели заборону?

При виборах у Зл. Державах вийшли з перемогою мокрі, і вибрали противника прогібіції. З цього приводу не тільки в Америці, але і в цілій „мокрій“ Европі прийшло до великої радости. Найбільше втішились з цього великі алькогольні промисловці і броварники. У Німеччині на вістку про виграну Рузвельта акції берлінських і мінхенських броварень підскочили з 15 прц. на 27 прц. Французькі торговці величезні запаси вина вислали вже до Канади, щоб звідти легко перевезти потім до Зл. Держав. У Каліфорнії місцеві купці магазинують заздалегідь маси вина, ждучи на добрі інтереси.

Та як виглядає ця справа в дійсності?

У Зл. Державах протиалькогольний рух датується від сотні літ. Вели його і поширювали в першу чергу релігійні секти: методисти, яких є 10 міл., баптисти 8 міл., пресвитеріяни 2.5 міл.; вела його з великим успіхом евангелицька та католицька церква, а також світські протиалькогольні організації. Чималу ролю в боротьбі з алькоголем і шинками відограло американське жіноцтво. Пригадаймо, що Зл. Держави складаються з 48 союзних державок, які мають свої парляменти і сенат. У тих 48 державах уже в 1917 році було 35 державок, які ввели у себе заборону виробу і продажі алькогольних напитків.

В часі світової війни в 1917 році в союзному сенаті виринула справа заборони виробу і продажі алькогольних напитків тільки на час війни. Цій воєнній прогібіції найбільше спротивилися німці, бо в їх руках були майже всі бровари в державі. Проти німців була тоді в Америці велика ворожнеча і це остаточно вирішило справу. Замість воєнної прогібіції введено національну, а основа була вже підготована церквою і протиалькогольними організаціями. 1. серпня 1917. сенат приняв 18-ий додаток до американської конституції потрібною скількістю голосів. Того самого року зробив це парлямент. Президент Вільсон, сторонник демократичної партії, не хотів цього закону підписати. Колиж сенат і парлямент удруге приняв той самий закон, президент приневолений був його підписати. У 1918. і 1919. році на закон згодилося ще 37 стейтів і 17. січня 1920 р. він увійшов в життя.

Закон цей, 18-ий додаток до конституції — забороняє виріб і продажу алькогольних напитків. Та не каже він, які саме алькогольні напитки вважати за заборонені.

Щоб закон цей увести в життя, конґрес (парлямент і сенат) рішив т. з. закон Волстеда (так називався посол, який поставив проєкт), яким заборонено продавати і виробляти всі алькогольні напитки, що мають більше як пів проц. алькоголю.

Цей закон є звичайним законом, і його кожної хвилини можна змінити, звичайною більшістю конґресу, тоді коли перший є конституційним і його зміна дуже тяжка. Щоб його змінити на це треба згоди 3/4 стейтів, себто найменше 36 на 48 стейтів. А дістати таку згоду нелегко. В 1917. і 1918. році легко було перевести заборону, бо за нею були: полудневі стейти, де 50 прц. населення це мурини, які страшенно розпивалися, робили ріжні бешкети і в пяному стані не хотіли працювати на величезних плянтаціях кави, пшениці та бавовни; далі за нею були великі промисловці які переконалися, що через пянство робітників обнижується їх працездатність від 20—30 прц. і що через масове вживання алькоголю обнижується також покупна сила широких верств; Форд, славний фабрикант авт у 1924 році в усіх своїх фабриках видав таку заборону: звільнювати з праці робітників, які пють алькоголь, приносять його зі собою до фабрики або держать у себе дома; католицька та евангелицька церква і релігійні секти методистів, баптистів та пресвітеріян з мотивів чисто людських; жіноцтво усіх верств, тому, що воно найбільше терпіло від поширення алькоголізму; ну і врешті загальна в Америці ворожнеча в часі війни до німців, в яких руках була продукція алькогольних напитків.

Багато ворогів мала американська прогібіція, але всі, навіть її запеклі вороги не можуть заперечити її добрих сторінок. А тих добрих сторінок в порівнанні з темними є багато. У першу чергу скасовано шинки, яких було сотні тисяч, а всі вони були гніздами руїни і деморалізації найширших робітничих верств; у шинках робітники пропивали майже весь свій зарібок, тому не диво, що в богатьох шинках за випиту горілку, їжу діставали вже робітники даром, гроші, які раніше видавали на отруту, видавали на корисні річи: на будову власних домів, на обезпечення життя, на ощадність; обчислили, що американці заощадили у перших роках заборони 6 міліярдів долярів річно. Заборона причинилась до розвитку такого рода підприємств: загально збільшилося число крамниць, ресторанів, фабрик обуви, фабрик сукна, авт, господарського знаряддя і збільшився попит за господарськими продуктами. А що найважніше скріпилося здоровля населення Америки. У перших роках, коли придержувалися заборони, менше людей вмирало на сухоти, рака, венеричні недуги, запалення печінки, на психічні недуги, які у великій мірі спричинені алькогольними напитками.

Нема сумніву, що заборона мала і темні сторінки; ними були контрабанда, брак рішучости у влади, яка повинна була стояти на сторожі закону, ломання закона поважною скількістю громадян, передовсім багатіями, та те, що не всі державки, передовсім положені над Атлянтійським Океаном, переводили в життя заборони.

Ю. Каменецький.

(Докінчення буде.)

Що діється в Німеччині.

ГІТЛЕРІВЦІ ПАНАМИ БЕРЛІНА.

Розпорядки проти комуністів і соціял-демократів змінили облича Берліна. Виборча кампанія приняла інший характер ніж досі. Тому, що заборонено вивішувати прапори і носити відзнаки марксистичних організацій, на вулицях видко тільки гітлерівські прапори та прапори бувшого цісарства. На мурах розліплено тільки плякати партій, що належать до національної концентрації. Комуністи й соціял-демократи ведуть пропаганду тільки словами. Національ-соціялістична партія і чорно-біло-червоний фронт розвинули гарячкові приготування до великих маніфестацій на суботу й неділю під гаслом „дня пробудження Німеччини“. В маніфестаціях має взяти участь вся людність. В неділю 25.000 штальгельмівців передефілює перед будинком, де мешкає Гінденбурґ.

АРЕШТУВАЛИ ТЕЛЬМАНА.

БЕРЛІН, 3. III. ПАТ. Сьогодні в полудне арештовано редактора заграничного відділу соц.-дем. органу „Форвертс“, Віктора Шіфа. Голову центрального комітету комуністичної партії, посла до райхстагу і б. кандидата на становище президента німецької республики Тельмана арештували сьогодні попол. у Шарльотенбурзі.

ВИЗНАЧИЛИ НАГОРОДУ ЗА ВИКРИТТЯ ПАЛІЇВ.

БЕРЛІН, 4. III. ПАТ. За інформації, які могли би причинитися до викриття винуватців замаху на райхстаг, визначено 20 тисяч марок нагороди. Рівночасно поліційна влада опублікувала в пресі фотографію зловленого ван-дер-Лїбе, звертаючись до людности за інформаціями щодо його особи.

ТРУПИ І РАНЕНІ.

БЕРЛІН, 4. III. ПАТ. В Дісельдорфі і Кельні прийшло до гострої стрілянини в час походу штурмових відділів. Комуністи стріляли з вікон і дахів. Поліція відповіла теж стрілами. В Дісельдорфі вбили одну особу, кількадесять ранили. Число жертв у Кельні невідоме. Арештовано 70 осіб.

БЕРЛІН, 4. III. ПАТ. Нічю поліція арештувала 110 осіб, із того 70 передали президії поліції. Більшість арештованих комуністи. У кривавих сутичках у Кельні 4 комуністів тяжко ранили, двох із них померло, третій бореться зі смертю.

ПРАЦЯ НА РІЛІ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Німецький уряд оголосив розпорядок, що признає нагороду рільникам, які дадуть заняття безробітній молоді, а саме за мужчину 24 марки місячно, за жінку 20 марок місячно, однак під умовою, що працюватимуть бодай 6 місяців. Субвенція буде виплачувана з державного скарбу без огляду на те, чи занята особа находиться в списі безробітних чи ні. На випадок заняття на протязі цілого року уряд заповідає дешевшу винагороду.

ДЕ ЗБЕРЕТЬСЯ РАЙХСТАГ?

БЕРЛІН, 4. III. ПАТ. Евангелицький збір висунув низку застережень проти перенесення нарад райхстагу до гарнізонової церкви в Почдамі. Тепер обмірковують можливість зібрання райхстагу в т. зв. довгій стайні, яку збудував Фридрих Великий для військових цілей.

Новий райхстаґ скличуть на 1. квітня чк день уродин Бісмарка.

ВЛОМ ДО БЮР СОЦ. ДЕМ. ПАРТІЇ.

БЕРЛІН, 4. III. ПАТ. Минулої ночі невідомі люди закралися до бюр соц.-демократичної партії. Всі шафи, бюрка й взагалі бюрові уладження ушкоджені. Вломники забрали теж м. і. акти, картотеки й інші документи.

РЕВІЗІЇ В „ФОРВЕРТСІ".

БЕРЛІН, 4. III. ПАТ. Нині рано поліція обсадила будинок соц.-дем. видавництва „Форвертс" і перевела докладну ревізію у бюрах. Обсадили й сусідні будинки, що є центр. осідком професійного союзу металюрґійних робітників, одної з найбільших професійних організацій в Німеччині.

Гаракірі на знак протесту.

В Токіо велике враження зробило самогубство двох членів націоналістичної організації. Вони прийшли до міністерства війни і зажадали послухання у міністра. Коли дістали відмовну відповідь, зробили собі у жахливі гаракірі, пояснюючи в полишеному письмі, що їх самогубство є протестом проти дальшого оставання Японії в Союзі Народів.

ЗАБОРОНА ТОРГОВЛІ ДЕВІЗАМИ.

ЛЬОНДОН, 4. III. ПАТ. Міродатні чинники в Льондоні постановили недопустити нині до торговлі девізами. Як причину подали банкову мораторію у Зл. Державах а також можливість зачинення нюйорської біржі до 6. III. і шикаґівської до 8. III. включно.

ЛЬОНДОН, 4. III. ПАТ. Здержання всяких закордонних девізових трансакцій наступило наслідком постанови Англійського Банку, щоби 1) не утруднювати Америці опанування кризи надзвичайними вже виданими зарядженнями та тими, які видадуть у вівторок, 2) щоби заасекуруватися перед втратами, які повстали би з нинішніх або понеділкових трансакцій до вівтірка. Загалом поступок Анґл. Банку вважають у Сіті влучним і обережним, бо булоб зі шкодою для Анґлії, колиб здержали лише доларові трансакції, а також моглоб це спричинити спекуляцію та паніку, таку небажану в Сіті в теперішню хвилину. Анґ. Банк здержав усякі девізові трансакції. Тому нині та в понеділок не буде ніяких валютових трансакцій, ні установлювання цін золота або срібла. Ринкові нотування будуть лише номінальні. Павізи на акц. біржі нема.

Катастрофальний землетрус в Японії.

На основі останіх офіціяльних обчислень число вбитих підчас жахливого землетрусу доходить до 1.535 осіб. Ранених є 338 осіб, пропавших без вістей 948. Побоюються, що число жертв дійде до 3.000. Землетрус знищив поверх три тисячі домів, морські хвилі залляли поверх 6 000 домів. Уважають його найстрашнішим за останіх двацять років і відчули його на цілій поверхні земської кулі. Осередок землетрусу був на Тихому Океані.

Тайна вбивства поліц. комісаря Чеховського невияснена.

Львівський кореспондент краківського „Іл. Курєра Цодзенного" повідомляє:

„Згідно з нашим звідомленням і всупереч твердженню одної варшавської аґенції прокуратура при окружнім суді у Львові наказала припинити слідчий арешт проти студента львівської політехніки, Романа Барановського, що перебуває від року в Бриґідках під закидом убиття комісаря поліції Еміліяна Чеховського. Акт у цій справі, доручений 3. ц. м., слідчим суддею Барановському, має сиґнатуру С. VII. С. II/33.

„Виходить, що позваки, зібрані проти Барановського, показалися недостаточними. З моментом управосильнення повищої постанови прокуратури, що вже сталося, Барановський перестав бути інквізитом, що стоїть під закидом доконання злочину на терені діяльности львівської прокуратури. Отже само вбивство біля стрийського цвинтаря у Львові і обставини злочину будуть дальше страшною загадкою, яка не знати чи буде коли вияснена.

„Як довідуємось, Барановський находиться тепер в розпорядженні судді для справ особливої ваги п. Скоржинського, що урядує у Варшаві, який, як відомо, веде слідство в справі вбивства Голувка".

НОВИНКИ

— **Стан здоровля арт. І. Труша.** Від арт. Івана Труша довідуємося, що він уже перебув найприкріші хвилі внутрішньої недуги. Тепер він у стані реконвалесценції, яка є прикрою з причини невідрадного стану його нервів. З уваги на те аж до відклику артист не приймає нікого в своїй робітні.

— **„Ілюстрована Газета".** Під таким наголовком почав появлятись від 1. ц. м. новий двотижневик, присвячений передовсім літературним справам. Зі змісту першого числа видно, що новий часопис видають наші радянофіли.

— **Наші дівчата беруться до торгівлі.** Дуже відрадним явищем є в нас факт, що наші інтеліґентні дівчата починають рахуватись щораз більш із новими обставинами життя і волють пробувати своїх сил у торгівлі, ніж ждати на посади. У Львові досі не мали ми власної галянтерійної крамниці, тоді, як чужих є сотні. Це піддало думку двом інтелігентним нашим панночкам почати малу продажу панчіх, скарпиток, рукавичок, хустинок, косметиків і всілякої галянтерії у льокалі кооперативи „Українське Народне Мистецтво" вул. Костюшка 1 (Народня Гостинниця). Саме фірма мистецької крамниці і особи, що ведуть її, дають запоруку, що наша інтеліґенція може поставитись до товару там продаваного з повним довірям.

— **Вистава мистецького жидівського промислу.** У львівському міському промисловому музею (Гетьманська 20) відкривають 5. ц. м. у неділю в год. 12 уполудне виставу памяток мистецького жидівського промислу. Буде вона відчинена щодня від 9-ої до 20-ої.

— **Музей Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові,** вул. Чарнецького 24, мав у місяці лютому 41 каталоґових чисел приросту до ч. 23593 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольоґія 25, етнографія 11, історичні памятки 3, малюнки 3, репродукції 2, вивідки 22, альбоми репродукцій 2, фотографії 19, монети 106, банкноти 13, медалі 2, плякета 1. — Жертводавцями були пп.: д-р Барвінський Б., Бих М., Букатович Л., інж. Вінцковський Я., Гурів Р., д-р Електорович В., радн. Корнелля А., д-р Левицький В., Левицький К., Ляхович Т., Мороз В., д-р Полянський Ю., Самарик В., арт. Труш І., проф. Фотинюк Т., д-р Храпливий Е., Цинкаловський О., Шеремета М. Управа Музею складає всім щиру подяку. Відвідувачів було 45.

— **Управа Музею Н. Т. Ш.**

— **При Українськім Високім Педаґоґічнім Інституті** ім. М. Драгоманова в Празі зорганізовано педаґоґічні курси для підготовлення кандидатів до матуральних іспитів при учительських семинарах. Підготовлення буде вестися виданням циклю лекцій із педагогіки, викладової мови, історії, географії, математики, фізики та природознавства в обсязі програми, приписаної для учительських семинарів. Подрібно розроблені лекції будуть виходити сшитками протягом 8 місяців. Рівночасно шляхом листування з кандидатами будуть розяснюватися їм менше зрозумілі для них части предметів. Курс зачнеться 1. квітня ц. р. Цілий курс коштуватиме коло 720 чк.. почтова оплата листування за рахунок передплатників. Спосіб покриття передплати буде поданий у свій час. В міру потреби будуть виходити окремі інформаційні обіжники. Зголошення на курси подавати до 25. ц. м. на адресу: Dr. E. Malyk, Praha-Vršovice, č 274.

— **Ляйпціґський ярмарок** відбудеться цього року в часі від 5. до 12. березня і буде сполучений як щороку, з цілою низкою конґресів і загальних зборів. Ярмарок буде розміщений в 48 виставових будинках, головний рух концентруватиметься в перших чотирьох днях, виставка меблів, спортових артикулів, фотоґрафічних і кінових приладів покінчиться 9., а велика технічна й будівельна месса аж 12-го ц. м. Для учасників і відвідувачів ярмарку признані всякі полекші, м. і. і залізничі знижки (у Німеччині $33\frac{1}{3}$ проц.). Всяких інформацій уділяє:

— **Мясо у Львові подешевіло.** Комісія контролі цін при львівському маґістраті встановила такі ціни мяса: 1 кґ. воловини першої катеґорії без костей 1.40 зол., другої кат. без докладу і костей 1 зол., телятини без докладу 1.60, вуджена солонина 2, сира вудженица 1.60, сальцесон 1.40, кишки 0.80 зол.

— **Бандитизм у Львові.** На вул. Сикстуській у Львові напали 3. ц. м. пізним вечором невідомі бандити на двох братів, Івана і Михайла Добровольських, що приїхали з Кут, домагаючись грошей. Коли стрінулися з відмовою, покололи їх ножами. Обох ранених братів у грізному стані відставила ратункова поготівля до шпиталю.

— **Вбивник утік із Румунії до Львова.** Підчас недавньої облави, переведеної у Львові, арештували якогось Янкля Пасклінського. Він вдавав божевільного та не хотів нічого зізнати. Тому його відставили до міського шупасового уряду. Відтам Пасклінський втік. Тепер прийшли вістки, що Пасклінський походить із Букарешту та що убив там одну жінку, ограбив її, опісля поранив з револьвера румунського комісаря поліції та втік до Польщі. Зі Львова втік Пасклінський до Луцька, де скривався під прибраним назвищем Мошка Фусси. Луцька поліція арештувала Пасклінського.

— **Розправа Горґонової** почнеться перед краківським карним судом у понеділок 6. березня ц. р. Триватиме розправа в Кракові до 14. березня і тогож дня западе постанова, чи суд поїде до Брухович на візію. Обвинувачуватимуть два прокуратори.

— **Селяни підпалили касарню.** Недалеко Олеська, як повідомляють з Радянщини, вибухла велика пожежа в касарні червоноармійців. Швидка поміч не могла врятувати харчевих складів, бо люди мусіли тікати перед вибухами муниції. Будинки згоріли до тла. Кажуть, що касарню підпалили околичні селяни, яких багато арештовано.

— **Організаційний Комітет IV. Зїзду природників і лікарів**, який відбудеться у Львові 6. і 7. травня 1933 р. прохає зголошувати та надсилати реферати до 20. березня 1933 р. на руки комітету: Львів, вул. Чарнецького 26. Наукове Товариство ім. Шевченка.

— **Кравецька робітня Українських Інвалідів** — Львів, Зофії 25. На складі власні матеріяли. 1-5

— **Гірка вода „Franciszka Józefa"** спроваджує загально добре самопочування і спокійний настрій.

З опери.

„ЖИДІВКА" з М. Голинським і д-ром В. Тисяком.

В пятницю 3. ц. м. удруге відкликали „Дон Карльоса" через недугу одного артиста (Плоньського). В останній хвилині пішла „Жидівка". Ті, що залишились на виставі, раз-у-раз прикро відчували її імпровізований характер. Навіть намагання дир. Должицького свідомо покривати всі недоладности орхестрою — не завжди вдавалося. Виставу рятувала знаменита п-ні Плятівна у титуловій ролі та незрівняний Елеазар Михайла Голинського. Єдиний Ужейко достроївся до тієї пари (прегарний терцет у І. дії). Партію Леопольда співав д-р В. Тисяк. х.

Дописи.

ПЕРЕМИШЛЯНЩИНА.

Як свої шанують рідну мову. Кооператива „Серп" у Пиятині передала канцелярії адв. Степана Кушніра в Перемишлянах свої претенсії до заскарження, м. ін. квоту 36.15 зол., яку винен був кооперативі громадський уряд у Пиятині за побрані товари. На пригадку в цій справі, вислану канцелярією самозрозуміло в українській мові, відповів згаданий гром. уряд урядово в польській мові, звертаючи ту пригадку з такою дописною: „Zwraca się niniejsze pismo z prośbą o wystosowanie go w języku urzędowym. Naczelnik gminy: Jan Cymbalko". — Варто замітити, що війт Іван Цимбалко любить нераз прикриватися, що він — український патріот.

ТЕРНОПІЛЬЩИНА.

Свято в честь Мазепи у Ходачкові Малім. В лютім ц. р. відбувся у нас двома наворотами концерт у честь гетьмана Мазепи, що пройшов дійсно величаво. Не диво, бо Ходачків Малий — це село національно свідоме і культурне, в якому розвиваються гарно і кооператива і читальня „Просвіти" і Кружок „Р. Ш.". Культурно-освітню працю веде місцевий парох о. Мих. Осадца, в чому помагають йому видільові вичисленних установ, особливо молодші. Згаданий концерт мав добре обдуману і прецизно виконану програму, на яку зложилися: прегарна промова о. Рахлецького з Колодіївки, виступи знаменито зіспіваного хору, декламації „Від Кавказу аж до Тиси" Олени Береза (вигол. Ан. Івасечко) і „Дух Мазепи" (школярка Віра О.), сольо барітонове п. Клодзінського з Тернополя („Гетьмани", „Ой чогож ти почорніло"), сольо фортепянове, рецитація з „Мазепи" Б. Лепкого (місце з І. тому, де гетьман присягає стати до боротьби з царем за волю України — виконав о. В. Бачинський з Жеребок, попередивши свою рецитацію популярним викладом про ті часи) і ін. Всі точки цікавої програми загально подобалися, зокрема дуже влатні виступи хору, що відспівав (у супроводі фортепяну) „Полуботка" Безкоровайного з сольами теноровим і барітоновим, дальше низку стрілецьких пісень Ярославенка, а накінець „Народнім лицарям" Безкоровайного і „Молитву за Рідний Край" (до слів М. Підгірянки). Закінчилося свято, що залишило по собі глибоке враження, відспіванням національного гимну. При цій нагоді варто замітити, що поліція з Бірок стала після того свята шиканувати о. Осадцу ріжними безпідставними доносами до всіх можливих властей. До Ходачкова М. приїхав надкомісар повіт. поліції з Тернополя з грубою текою поліц. доносів, провірив їх джерело (головно місцевий жид-арендар) і стійність та обіцяв видати зарядження, що на будуче постерункові не буде можна спрямовувати своїх донесень до влади безпосередньо, тільки через повітову команду.

СПОРТ.

СОКІЛ (КРАКІВ) — ЧОРНІ 3:2 (1:1, 1:0, 1:2).

Перший виступ мистця Кракова в гаківці у Львові покінчився його перемогою над Чорними у відношенні 3:2. Видців 600.

87-МЕТРОВИЙ ЛЕЩАТАРСЬКИЙ СКОК.

Лещатарську скочню у Вілярс, на якій змагун Руд установив недавно два рекорди світу у скоці на 84, а потім на 86 метрів, можна вважати скочнею рекордовою. Відомий швайцарський лещатар Руше заатакував там рекорд Руда з успіхом, бо скочив на 87 м. Вислід цей є новим неофіціяльним рекордом світу.

Нові книжки й журнали.

ТЕХНІЧНІ ВІСТИ, орган Українського Технічного Товариства, ч. 2. з 1. березня 1933. Зміст: А. Мілянич: За масову активність. С. Пастернак: Вісімдесятьліття галицького нафтового промислу. Інж. Я. Весоловський: Холодільні „Маслосоюзу". Реферати. Огляд. Звідомлення Товариства. Бюлетин комітету для справ Федерації Українських Інженірів.

ЗИЗ, журнал політ. сатири і гумору, ч. 5. з 5. березня 1933. Зміст: Останки політичного карнавалу (рис.). Весняні перспективи. На котячу тему. Війна з апострофами (рис.). Кріза нашої інтелігенції. Перша рунда — опозиції УНД-а (рис.). Чесний дедю! З Женеви (рис.). З рисунків малого Ромця (рис.).

Це число „Зиза" повне гумору на актуальні теми, яких у нас так мало. Вірші, фейлєтони та карикатури першорядні. Можемо це сказати з чистою совістю, хоча „Зиз" не забув фицнути і наш орган.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у приватних оборотах 8.89, 8.89 і пів.

Золото: Доляри 9.11; корони 39.10; франки 36.50; дукати 84.75; рублі 48.75.

Срібло: Корони 0.30; фльорени 0.76; рублі 1.30.

Трансакції. Продажа. Купно.

Бельгія 125.20, 125.51, 124.89; Данціг 174.50, 174.93, 174.07; Голяндія 360.30, 361.20, 359.40; Льондон 30.54, 30.79, 30.49; Ню Йорк чеки 8.89,4, 8.91.4, 8.87.4; Ню Йорк кабель 8.89.8, 8.91.8, 8.87.8; Париж 35.12, 15.21, 35.03; Прага 26.45, 26.51, 26.39; Швайцарія 174.05, 174.48, 173.62; Італія 45.57, 45.79, 45.35; Берлін 211.75.

Акції.

Банк Польський 76.25.

ЗБІЖЕ.

Ціни льоко Підволочиська: Пшениця збірна 30.50—31.00, Жито одноцілє 16.75—17.00, Жито збірне 16.00—16.25. Ціни льоко Львів: Пшениця збірна 32.00—32.50 Жито одноцілє 18.25—18.50, Жито збірне 17.50—17.75 Мука житня 55-проц. 00 34.50—35.00, Мука житня 65-проц. 0 32.50—33.00, Мука житня ситкова II. 18.00—18.30.

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 4. III.: пр. масло дес. 2.90, молоко 15—17, сметана 0.70, яйця 3.50—3.80. Тенденція на масло сильна, на молоко удержана, на яйця знижкова.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Неділя, 5. III. год. 3.15 попол. „Орфей у пеклі".

Неділя, 5. III. год. 7.30 веч. „Цезар і Клеопатра" (Абон. 8).

Понеділок, 6. III. год. 7.30 веч. „Цезар і Клеопатра" (Абон. 8).

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 5. III. год. 3.30 попол. „Мадмуазель" (Ціни найнижчі).

Неділя, 5. III. год. 7.15 і 9.45 Варшавський Театр Банда „Гарна Галятея" (останній раз).

Понеділок, 6. III. год. 5. попол. і 7.30 веч. додаткові дві вистави Варш. Театру Банда „Гарна Галятея".

Кіна.

АДРІЯ: „Упавша жінка", „Її хлопчик".
АПОЛЬО: „Конгорілля".
АТЛЯНТИК: „Іґльо" (з життя ескімосів), „Душегубство при вул. Морг" (на осн. Едг. По).
КАСІНО: „Син Індії" (Рамон Новаро).
КОЛІСЕЙ: „Він і його слуга", ревія „Весела осмішка прошає вас".
КОПЕРНИК: „У тіні хреста" (Неронів цирк).
МАРУСЕНЬКА: „У тіні хреста" (Неронів цирк).
МІРАЖ: „На приказ Лілінаки".
ОАЗА: „Арсен Люпін джентельмен взломник".
ПАЛЯС: „Ром-Експрес".
ПАН: „100 метрів кохання" та ревія.
ПАСАЖ: „Король степу", „Люди на стійці".
ПРОМІНЬ: „Улани! Улани!"
СТИЛЕВЕ: „Сальто-Мортале" й виступи рев. театру „Зиз".
УТІХА: „Баль в опері" й ревія.
ХИМЕРА: „Кіноманяк" (Гар. Льойд).

Закордонне радіо.

Неділя, 5. березня 1933.

Братислава (279,3) 17.45 Концерт, **Міляно** (331,4) 15.00 Опера, **Ляйпціґ** (389,6) 12.00, 16.45 Концерт, **Букарешт** (394,2) 20.00 „Вікторія та її гузар" оп. Абрагама, **Білгород** (429,7) 12.00 Радіоорхестра, 20.00 „Царевич Марко" оп. Роговського, **Рим** (441,2) 12.30, 13.13 Концерт, 20.45 „Л'аморе тра і пампіні" оп. Мікелі, **Беромінстер** (459,4) 20.00 „Низини" оп. Д'Альбера, **Прага** (488,6) 19.15 Концерт, **Брюселя** (509,3) 21.30 „Країна осміху" оп. Легара, **Відень** (518,1) 16.50 Нар. музика, **Харків** (937,5) 9.00 Солісти, 13.50, 15.10, 19.15 Концерт, 17.40 Мист. трансм., 21.30 Муз.-літ. авд., **Москва** (1000) 17.25 „Корневільські дзвони" оп. Плянкета (Досв. 720 м.).

Понеділок, 6. березня 1933.

Братислава (279,3) 16.10, 18.00 Концерт, **Копенгаген** (281,2) 22.15 Данська музика, **Ляйпціґ** (389,6) 16.00, 20.00 Концерт, **Білгород** (429,7) 20.00 Опера, **Прага** (488,6) 13.30 Концерт, **Відень** (518,1) 11.30 Концерт, **Відень** (518,1) 11.30 Квартет, 19.25 „Анджеліна" ком. оп. Россінія, **Будапешт** (550,5) 17.30 Фортепян, 18.20 Циг. орхестра, **Харків** (937,5) 9.00 Трубна орхестра, 13.15 Нар. пісні й музика, 15.10 Солісти, 18.10 Музика й рецитації, 20.00 Німецька музика, **Москва** (1000) 10.00 „Сорочинський ярмарок" оп. Мусоргського (Досв. 720 м.), **Париж** (1724,1) 21.00 „Ля петі Марі" оп. Лекока.

Львівське радіо.

Неділя, 5. березня 1933.

12.15 Концерт (спів), 14.00 Значіння доброї зміни плоду, 14.20, 15.00 Музика, 14.40 Дуже пожиточні, а малорозповсюднені управні ростини, 16.00 Для молоді „Що чувати в світі", „Як повстає електричність", 16.25, 19.20 Грамофон, 16.45 Нова доба ватиканської бібліотеки та пінакотеки, 17.00 Солісти (фортепян, спів), 18.00 Папська академія, 19.25 „Кохання й нужда" авд., 20.00 Легка музика (хор, орхестра), 20.55 Спортові вістки, 21.05 Популярний концерт, 22.30 „Завдаток на веселу неділю", 23.00 Танкова музика.

Понеділок, 6. березня 1933.

12.10, 15.48, 16.15 Грамофон, 15.36 Для дітей „Гороблячі клопоти", 16.25 Лекція фр. мови, 16.40 Елементарний процес зросту малої зем. власности, 17.00 Камер. концерт, 18.00 Для матуристів: „Ол. Фредро", 18.25 Легка музика, 20.00 Щодня одні радощі. фейл., 20.15 „Аїда" оп. Верді (з грам. плит), Спортові вістки, 23.00 Танк. музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заклик. До всіх товаришок (-шів) студентів У. Г. Т. І. в Подебрадах, що мешкають у Львові та околиці! В ціли створення Ініціятивного Комітету та обговорення важних організаційних справ проектованого Т-ва У. Г. Т. І. прохаємо товаришок (-шів) студентів У. Г. Т. І. зголоситися особисто в якнайкоротшому часі у харчівні Акад. Дому (Супінського 21) в бібліотекаря Гуртка Прихильників Книжки, або у вівторок і суботу від год. 13—14 у „Правничій Громаді" там-же.

Жертви для нещасної матери в золотих: о. Сороківський Стан. Криве 5, О. З. 3, село Васючин, пов. Рогатин 20.

За редакцію відповідає Олександер Костик

Видає Видавнича Спілка „Діло".

З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.